

तीर्णागच्छेत्परंपारंनावमुत्सृज्यनिर्ममः ॥ व्याख्यातपूर्वकल्पेनयथारथपदातिनोः ॥ २८ ॥ स्नेहात्संमोहमापन्नोनाविदाशोयथातथा ॥ ममत्वेनाभिभूतः संस्त
त्रैवपरिवर्त्तते ॥ २९ ॥ नावंनशक्यमारुह्यस्थलेविपरिवर्त्तिनुं ॥ तथैवरथमारुह्यनाप्सुचर्याविधीयते ॥ ३० ॥ एवंकर्मकृतंचित्रंविषयस्थंपृथक्पृथक् ॥ यथा
कर्मकृतंलोकैतथैतानुपपद्यते ॥ ३१ ॥ यन्नैवगंधिनोरस्यंनरूपस्पर्शशब्दवत् ॥ मन्यंतेमनयोबुद्ध्यातत्प्रधानंप्रचक्षते ॥ ३२ ॥ तत्रप्रधानमव्यक्तमव्यक्तस्यगु
णोमहान् ॥ महत्प्रधानभूतस्यगुणोहंकारएवच ॥ ३३ ॥ अहंकारानुसंभूतोमहाभूतकृतोगुणः ॥ पृथक्तेनहिभूतानांविषयावैगुणाः स्मृताः ॥ ३४ ॥ बीजधर्मत
थाव्यक्तंप्रसवात्मकमेवच ॥ बीजधर्मा महानात्माप्रसवश्चेतिनःश्रुतं ॥ ३५ ॥ बीजधर्मस्त्वहंकारःप्रसवश्चपुनःपुनः ॥ बीजप्रसवधर्माणिमहाभूतानिपंचवै ॥
३६ ॥ बीजधर्मिणइत्याहुःप्रसवंचप्रकुर्वते ॥ विशेषःपंचभूतानंतैर्पांचित्तंविशेषणं ॥ ३७ ॥ तत्रैकगुणमाकाशंद्दिगुणोवायुरुच्यते ॥ त्रिगुणंज्योतिरित्या
दुरापश्चापिचतुर्गुणाः ॥ ३८ ॥ पृथ्वीपंचगुणाज्ञेयाचरस्थावरसंकुला ॥ सर्वभूतकरीदेवीशुभाशुभनिर्दाशिनी ॥ ३९ ॥ शब्दःस्पर्शस्तथास्पर्शसंगंधश्चपंच
मः ॥ एतेपंचगुणाभूमेर्विज्ञेयाद्विजसत्तमाः ॥ ४० ॥ पार्थिवश्चसदागंधश्चबहुधास्मृतः ॥ तस्यगंधस्यवक्ष्यामि विस्तरेणबहून्गुणान् ॥ ४१ ॥ इष्टश्चानिष्ट

गयश्चमयुरास्तः कदुस्तया ॥ नहरासहतास्त्रय्याहनाविरादुवय ॥ ४९ ॥

कारणत्वं प्रसवात्मकत्वं कार्यरूपत्वं जीवेति पाठे पि जीवतो धान्यादेरेव धर्मो बीजत्वं न भूजितं धान्यादे
रिति स एवार्थः यद्यपि तेषां मते अव्यक्तस्य बीजत्वमेवास्ति न तु कार्यत्वं तथापि अद्वैतश्रुतिविरोधात्तदुपेक्ष्यमिति भावः ॥ ३५ ॥ पुनः पुनरिति दृष्टिस्तद्विरुक्ता ॥ ३६ ॥ बीजधर्मिण इति तां मेवोपपादयति विशेषा
शब्दादयः प्रसवं प्रकुर्वते भोगकाले कार्यरूपेण उपस्थिता अपि संस्काररूपेण कालांतरे भोगं दातुं कारणत्वेनाऽवतिष्ठते अत एते कारणरूपाश्च कार्यं सर्वदा कुर्वन्ति पूर्वां भृष्टान्यायेन कार्यकारणभावः विशेषाणां तु
बीजां कुर्वन्त्यायेनेति भेदः तेषां विशेषाणामपि विशेषणव्यावर्त्तकं चित्तमेव चित्त एव विशेषः सर्वसंतिन बहिरित्यर्थः ॥ ३७ ॥ तत्रैकगुणमित्यादि ग्रंथो व्याख्यातो मोक्षधर्मेषु स्पष्टार्थश्च ॥ ३८ ॥ ३९ ॥ ४० ॥ ४१ ॥ ४२ ॥